

Styringsverktøy og opptrappingsplaner

Tekna mener langtidsplanen har en noe begrenset verdi da det skal igangsettes et arbeid med å se på innretningen av forskningssystemet samtidig som det jobbes med en profesjonsmelding og den varslede utsynsmeldingen. I tillegg har man igangsatt arbeidet med vurdering av finansieringssystemet og kategorier. Rammevilkårene for å følge opp planen er derfor usikre og uforutsigbare. Med årlige budsjettbevilgninger og kortsiktige prioriteringer i forskningspolitikken, blir det vanskelig å prioritere og igangsette langsiktig forskning innen prioriterte innsatsområder.

Tekna mener fremleggelse av en ny langtidsplan burde vært utsatt til man har vedtatt finansieringskategorier og en ny innretning av forskningssystemet, og til Stortinget har behandlet den varslede profesjonsmeldingen og utsynsmeldingen.

Overordnede mål

Tekna mener at langtidsplanen trenger en klar og tydelig overordnet visjon - *Bærekraft i alt vi gjør.*

Tekna ber Stortinget vurdere å understreke bærekraft gjennom en overordnet visjonstekst og presisere at de overordnede målene skal være forankret i visjonen om bærekraft.

Tekna savner en tydeligere beskrivelse av betydningen av satsning på nysgjerrighetsdrevet grunnforskning – forskning som bereder grunnen for en utvikling vi ikke kjenner i dag.

UH-sektoren og instituttsektoren konkurrerer stadig mer om samme forskningsfinansiering. Tekna mener dette er lite bærekraftig, og det trenges en avklaring av rollefordelingen. Det er imidlertid ikke klart hvor skillet mellom grunnforskning og annen forskning går, og det er viktig å understreke at den oppdragsforskningen vi har, særlig fra instituttene, kan ha elementer av grunnforskning.

Tekna mener det må være en tydelig rolleavklaring mellom UH-sektoren, instituttsektoren og næringslivet - hvem som skal drive med hva og hvordan dette skal finansieres.

Tematiske prioriteringer

Tekna stiller seg bak regjeringens tematiske prioriteringer, men savner fokuset på **fornybar** energi.

Tekna vil understreke at MNT-fagene er svært viktige for alle de nevnte tematiske prioriteringene og mener det er avgjørende å få på plass en helhetlig og gjennomgående realfagssatsning for å sikre rekruttering til høyere utdanning.

Tekna ber Stortinget be regjeringen igangsette et arbeid med en gjennomgående teknologi- og realfagssatsning.

Tekna viser til at Stortinget har vedtatt innføring av studieavgift på studenter fra land utenfor EØS/Sveits, noe som vil få store konsekvenser for rekruttering til teknologi- og

realfagene, og redusere grunnlaget for rekruttering av doktorgradskandidater innen disse fagene.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen komme tilbake til Stortinget med kompensierende tiltak for å sikre rekruttering til teknologi- og realfaglige studieprogrammer med høy andel utenlandsstudenter fra land utenfor EØS/Sveits. Dette er viktig for å sikre at vi opprettholder fagmiljøene og kan ha tilstrekkelig med undervisningsressurser i UH-sektoren.

Målrettede samfunnsoppdrag

Tekna savner en tydeligere styring av vektlegging av de målrettede samfunnsoppdragene versus de andre tematiske prioriteringene definert i planen som er knyttet til svært bredt område. Tekna mener man må redusere aktivitet noen steder for å prioritere andre, og ber Stortinget gi sine signaler om hva som skal nedprioriteres.

Høyere utdanning

Tekna er svært glad for regjeringens tydelige signaler om å prioritere følgende innenfor høyere utdanning og kompetanse:

- nødvendig spisskompetanse innenfor fremvoksende og konvergerende teknologier av særskilt strategisk betydning
- flere studenter fra norske utdanningsinstitusjoner inn i doktorgradsutdanninger i teknologi

Tekna er enig i at man må jobbe aktivt og målbevisst med rekruttering til doktorgrader fra norske utdanningsinstitusjoner. Tekna mener den lave andelen skyldes for lav rekruttering blant norsk ungdom til de lange avanserte teknologiutdanningene. Det er derfor behov for et gjennomgående teknologi- og realfagsløft i norsk skole, og karriereveiledningen i grunnskolen må styrkes.

For å få flere gjennom studieløpene, og øke andelen som går videre til doktorgrad, må man øke kapasiteten av vitenskapelig ansatte innen realfag og særlig innen IT-fagene. I dag er rekruttering av de fleste vitenskapelig ansatte fra andre land.

Tekna mener det er viktig at man lager en opptrappingsplan og en rekrutteringsstrategi for å sikre at vi har tilstrekkelig kapasitet blant vitenskapelig ansatte, særlig innen MNT-fagene.

Tiltak for å øke gjennomføringsgraden innen master må på plass. Det må utarbeides gode tiltak for å mobilisere flere av masterstudentene til å ta doktorgrad. En doktorgrad gir i dag svært liten uttelling økonomisk og sosialt i norsk arbeidsliv sammenlignet med andre land.

Tekna mener det må på plass tiltak for økt rekruttering til teknologi og realfag for å kunne møte ambisjonen i langtidsplanen om å få flere studenter fra norske utdanningsinstitusjoner inn i doktorgradsutdanninger i teknologi.

Tekna er svært opptatt av høy kvalitet på våre utdanninger innen teknologi og realfag. Regjeringen mener vi har mulighet til å konkurrere på kvalitet når vi ikke lenger skal kunne tilby gratis høyere utdanning for utenlandsstudenter utenfor EØS/Sveits. Da må vi sikre at våre fagmiljøer ved de større institusjonene ikke blir pulverisert gjennom pålegg om desentralisert utdanning i den forstand at vi skal ha flere utdanningssteder.

Tekna mener stortinget må be regjeringen komme tilbake med en plan for hvordan man tenker å gjennomføre desentralisert utdanning innen MNT-fagene. En plan som sikrer kvaliteten på tilbudet.

Fagskoler

Tekna er enig i at fagskolene har en viktig rolle for å sikre arbeidskraft som dekker samfunnets behov. Tekna vil likevel advare mot at man visker ut forskjellene mellom en yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning.

Tekna mener Stortinget må tydeliggjøre rollefordelingen mellom fagskoler, høyskoler og universiteter.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Å forberede seg på, å forebygge og å håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner er en svært kompleks oppgave. Arbeidet med beredskap må skje på alle nivåer i samfunnet. På dette området er det i planen en omfattende liste over regjeringens prioriterte områder innenfor forskning og forskningsdrevet innovasjon.

Tekna mener det må prioriteres større innsats på klimatilpasning som en del av beredskap og samfunnssikkerhet. Hvordan sikrer vi at nye løsninger er tilpasset det vi vet om endringer i klimaet på kort og lang sikt og hvordan ruster vi oss for de endringer vi vet allerede nå vil komme. Dette må defineres som et prioritert område.

Tekna savner omtale av sikkerheten i cyberdomenet som en overordnet prioritering. Har vi ikke kontroll på nett-trafikken vil svært mange samfunnskritiske funksjoner være utsatt for utfall, sabotasje og angrep. Tekna viser til NSMs årlige rapporter om nasjonalt digitalt risikobilde, herunder siste rapport for 2022 som viser til tre samfunnsområder som i særlig grad har vært utsatt for cyberangrep:

- Teknologibedrifter
- Forskning og utvikling
- Offentlige forvaltningsorganer

NSM skriver i rapporten at dette samsvarer med utviklingen vi har sett de siste årene, og understreker viktigheten av at virksomheter i disse sektorene er særlig årvåkne. Bildet vi ser samsvarer også med trusselbildet som PST og Etterretningstjenesten peker på i sine årlige trusselvurderinger.

Tekna mener kapitlet om samfunnssikkerhet og beredskap blir for omfattende, og for vanskelig å styre etter. Tekna mener Stortinget må se hen til utfordringsbildet, og heller definere ambisjoner direkte mot utsatte områder og problembeskrivelser fra våre nasjonale sikkerhets- og beredskapsmyndigheter. Tekna mener det er behov for å mobilisere mer innen forskning og utdanning for å møte økningen i digitale trusler.